



راهبرد توسعه تجارت چمدانی در رونق اقتصادی مناطق آزاد
شهرام شیرکوند
پژوهشگر اقتصادی

براساس قانون، افراد می‌توانند به مناطق آزاد و ویژه بروند و کالا بخرند و وارد کشور کنند که همان تجارت همراه مسافر نامیده می‌شود. زمانی که واردات و صادرات «مسافری» از طریق بازارچه‌های مرزی در کشورهای همسایه و گاهی فراتر از آن انجام می‌شود، به آن «تجارت چمدانی» گفته می‌شود.

در تعریفی دیگر، تجارت چمدانی یکی از ساده‌ترین روش‌های صادرات و واردات و حمل‌ونقل کالا به‌همراه مسافر است که باوجود حجم کم آن نسبت به تجارت کلان کشورها، سالانه هزاران دلار ارزآوری دارد. در حال حاضر اصطلاح «تجارت چمدانی»، به‌قدری رایج شده است که گاهی فراموش می‌شود، این اصطلاح مولود یک بی‌انضباطی بازرگانی و زمینه‌ساز بروز جرم و آسیب‌های تجاری است.

بسیاری از افراد با سفرهای مستمر به برخی کشورهای همسایه، به واردات و صادرات کالا در حجم محدود مبادرت می‌کنند. کسانی که با استفاده از «مقررات گمرکی مسافران»، به‌دنبال به‌راه انداختن کسب‌و کار برای خود هستند، ملزم به انجام تجارت در قالب مسافری با یک تاجر تخانه در اندازه یک چمدان هستند و اگر از نظر نوع و حجم کالا فراتر روند، عملی خلاف قوانین مرکب شده و به‌اصطلاح «چتریار» نامیده می‌شوند. صادرات چمدانی، صادرات قانونی کالا در حجم تجاری و به‌صورت چمدانی است.

از ابتدای دهه ۷۰ که خرید کالا از منطقه آزاد کیش با برگ سبز رایج شد، نوع جدیدی از تجارت به نام «تجارت چمدانی» شکل گرفت،اما با حذف برگ سبز، نرخ اجناس در منطقه آزاد کیش و دیگر شهرها یکسان شد. در چنین شرایطی، «تجار چمدانی» برای تجارت به کشورهای مانند ترکیه و امارات روی آوردند، اما به‌خاطر تفاوت نرخ ناچیز اجناس وارداتی از این دو کشور در داخل و خارج، اجناس چینی با نرخ کمتر جایگزین آنها شدند و از آن زمان «تاجران چمدانی» اجناس‌شان را در مراکز غیرقانونی با نرخ بیشتر نسبت به بازار می‌فروشتند. این فروشگاه‌های به‌اصطلاح زیرزمینی کم نیستند و در برخی منازل و حتی آرایشگاه‌ها تشکیل می‌شوند.

شاید تجارت چمدانی به‌دلیل حجم کوچک این نوع مبادله، مسئله‌ای بی‌اهمیت جلوه کند و متولیان امر توجهی به این نوع تجارت نکنند اما این تجارت بخش مهمی از کسب‌وکار مرزنشینان را در برمی‌گیرد. تجارت چمدانی در ایران اگرچه نسبت به حجم تجارت کلان، رقم بسیار ناچیزی است، اما از اهمیت بسیاری زیادی برخوردار است. اهمیت تجارت چمدانی در ایجاد اشتغال برای بخشی از مرزنشینان کشور است که به‌طورمعمول در مناطق محروم و استراتژیک زندگی می‌کنند. جذب گردشگر، حضور تاجر و رونق اقتصادی در مناطق آزاد از مهم‌ترین مزیت‌های تجارت چمدانی است. در واقع رونق تجارت چمدانی نیازمند زیرساخت‌های اساسی مانند هتل و تامین کالاهای موردتقاضای مسافر در مناطق آزاد است. در کنار مبادلات تاجران ایرانی با کشورهای عضو سی‌آی‌اس، تجارت محدودی در گمرکات مرزی مستقر در شمال، شمال‌شرق و شمال‌غرب کشور از طریق مرزنشینان این مناطق با مرزنشینان سایر کشورهای پادشده انجام می‌شود که محدود به اقلام کالایی خاصی بوده و به تجارت چمدانی معروف است. امروزه مناطق آزاد در دنیا به‌عنوان مهم‌ترین ابزارهای رونق تجارت و کسب‌وکار به‌شمار می‌روند. از این‌رو در زمینه رشد اقتصادی باید به توسعه مناطق آزاد توجه داشت. در صورت تصویب تجارت چمدانی در مناطق آزاد، این مناطق به‌عنوان مهم‌ترین پایگاه‌های اقتصادی کشور مطرح خواهند شد. تجارت چمدانی یا همان کالای همراه مسافر، امتیاز مناسبی برای منطقه آزاد محسوب می‌شود. علاوه بر این، تجارت چمدانی یکی از مهم‌ترین عوامل پیشرفت صادرات است که به آن رونق می‌بخشد. قانونمند بودن تجارت چمدانی در بیشتر کشورهای جهان، به این دلیل است که در قالب مقررات مربوط به «مسافراین» انجام می‌شود و در سایر قوانین و مقررات، سرفصلی با عنوان «قوانین و مقررات تجارت چمدانی» وجود ندارد. در قوانین و مقررات ایران نیز موضوعی با عنوان «تجارت چمدانی» وجود ندارد و این اصطلاح برپایه «مقررات گمرکی کالاهای همراه مسافر» مرسوم شده است. درباره تجارت چمدانی، وقتی حقوق و امکاناتی برای مسافر در نظر گرفته می‌شود (مثل واردات برخی کالاها در حد نیاز) افرادی به‌صورت‌سیستماتیک از «حقوق مسافران» بدون پرداخت عوارض گمرکی و حقوق دولتی برای انجام صادرات و واردات استفاده می‌کنند که کارشان خلاف قانون هم نیست،اما همان‌طور که در ابتدا اشاره شد، تجارت چمدانی گاهی مولود یک بی‌انضباطی اقتصادی است. البته ممکن است به‌رسمیت شناختن «تجارت چمدانی» دارای عواقبی همچون تقلب، کلاهبرداری و قاچاق باشد و به‌طورکلی منشأ جرم‌زایی شود، بنابراین از نظر امور اصناف، حمایت از مصرف‌کنندگان و... این نوع تجارت می‌تواند ایجاد مشکل کرده و مسائل حاشیه‌ای به‌وجود آورد. با این اوصاف، بعضی از کشورهای مشترک‌المنافع جهان به‌منظور توسعه روابط تجاری‌شان با تسهیل مقررات واردات و صادرات «کالاهای مسافر» به‌نوعی این نوع تجارت را به‌رسمیت می‌شناسند. البته باوجود بسیاری از دست‌اندرکاران کسب‌وکار، صادرات چمدانی برای کشور مزیت رقابتی نیز ایجاد می‌کند.

استقبال از هر ابتکار عملی در راستای رفع تحریم‌ها

موجه باشد، اما فقط با احتیاط زیاد. به‌گزارش ایرنا سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه در شبکه ایکس نوشت: جو نسبنا مثبت در رم باعث پیشرفت در اصول و اهداف یک توافق احتمالی شد. توضیح دادیم که چگونه برای بسیاری در ایران برجام دیگر به‌اندازه کافی خوب نیست. برای آنان، آنچه از برجام باقی مانده، تنها «درس‌های فراگرفته‌شده» از آن است. شخصا به این برداشت تمایل دارم.

وزیر امور خارجه تاکید کرد: گفت‌وگوهای کارشناسی در روزهای آینده با هدف بررسی جزئیات آغاز خواهد شد. پس از آن، ما در موقعیت بهتری برای قضاوت خواهیم بود. در حال حاضر، خوش‌بینی ممکن است موجه باشد، اما فقط با احتیاط زیاد. گفتنی است سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی از حضور معاون حقوقی و بین‌الملل وزارت امور خارجه در جلسه عصر روز یکشنبه این کمیسیون خبر داد. ابراهیم رضایی روز گذشته (۳۱ فروردین) به خبرنگاران گفت: «امروز آقای کاظم غربی‌آبادی، معاون حقوقی و بین‌الملل وزارت امور خارجه در جلسه عصر کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در مورد مذاکرات رم به اعضا گزارش می‌دهد».

اصلی خود را در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و اجرایی با جدیت دنبال می‌کند و مسائل سیاست خارجی، از جمله مذاکرات، تنها بخشی از برنامه‌های کلان کشور است که از مسیر نهادهای مسئول مربوطه پیگیری می‌شود. وی در پاسخ به سوالی درباره پیش‌بینی دولت از روند مذاکرات غیرمستقیم میان ایران و امریکا، گفت: براساس اعلام وزارت امور خارجه کشورمان، روند مذاکرات تاکنون مثبت بوده است، اما همان‌گونه که مقام معظم رهبری فرمودند نه به مذاکرات خوش‌بین هستیم و نه بدبین.

سخنگوی دولت، در پایان بار دیگر بر رویکرد اصولی دولت در حوزه سیاست خارجی تاکید کرد و گفت: «جمهوری اسلامی ایران همواره برمبنای منافع ملی و حفظ عزت ملت ایران عمل کرده است و اصول حکمت و مصلحت را نیز دنبال می‌کند؛ در ادامه مسیر مذاکراتی نیز از هر ابتکار عملی که در راستای رفع تحریم‌ها و تامین حقوق ملت ایران باشد، استقبال خواهیم کرد». وزیر امور خارجه کشورمان شنبه‌شب با انتشار پیامی در شبکه ایکس درباره مذاکرات غیرمستقیم با امریکا نوشت: خوش‌بینی ممکن است



سخنگوی دولت با بیان اینکه روند مذاکرات غیرمستقیم میان ایران و امریکا تاکنون مثبت بوده است، گفت: در ادامه روند مذاکرات، از هر ابتکار عملی در راستای رفع تحریم‌ها و تامین حقوق ملت ایران، استقبال می‌کنیم.

فاطمه مهاجرانی روز یکشنبه ۳۱ فروردین ۱۴۰۴ در گفت‌وگو با ایرنا، بااشاره به برگزاری دور دوم گفت‌وگوهای غیرمستقیم میان ایران و امریکا در رم پایتخت کشور ایتالیا، تاکید کرد: این مذاکرات در چارچوب وظایف و ماموریت‌های وزارت امور خارجه پیگیری می‌شود و دولت تمرکز خود را از مسیر اصلی اداره کشور منحرف نخواهد کرد.

سخنگوی دولت با بیان اینکه مذاکرات با وساطت عمان و در فضای سازنده برگزار می‌شود، گفت: هدف این گفت‌وگوها، بررسی گام‌های عملی برای کاهش تنش و فراهم کردن بستر گفت‌وگوهای فنی در آینده است. وی افزود: با توافق طرفین، ادامه رایزنی‌ها در سطح کارشناسی طی روزهای آتی و سپس در سطح عالی‌تر در مسقط برگزار خواهد شد.

مهاجرانی همچنین تصریح کرد: دولت چهاردهم وظایف و مسئولیت‌های

هدایت منابع به‌سمت تولید با طرح مالیات بر سوداگری



کند، به‌صورت مستقل وجود ندارد و آنچه امروز مورد بررسی قرار می‌دهیم و به‌عبارتی به‌رفع ایرادات شورای نگهبان اقدام می‌کنیم، مالیات بر عایدی سرمایه یا مالیات بر سفته‌بازی یا سوداگری است.

وی اضافه کرد: این قانون از ۲ بخش تشکیل شده که یک بخش آن به سفته‌های اجرایی بازمی‌گردد،اما بخش عمده این قانون به معرفی جدید پایه جدید مالیاتی که در واقع معطوف به عایدی نقل و انتقال دارایی است، مربوط است. حسینی بااشاره به پایه مالیاتی برای سفته‌بازی در اقتصاد ایران، عنوان کرد: در مجلس قبل، وقت قابل توجهی صرف این قانون شد، اما در نهایت با ایراداتی از سوی شورای نگهبان مواجه شد. بر همین اساس برای اینکه در فرآیند اجرا با ایرادی مواجه نشود، آن را بازبینی کردیم و امروز در صحن در حال بررسی است.

برقی کردن قطارها از پروژه‌های اولویت‌دار است

قطارها با سرعت کم و زیاد قطعاً مشکلاتی را برای سیر ایجاد می‌کند، چون ممکن است تاخیر یک قطار باعث شود که قطار بعدی نتواند با سرعت ۱۶۰ کیلومتر در ساعت سیر کند و اگر زودتر برسد، حتما باید در ایستگاه متوقف شود. معاون وزیر راه و شهرسازی افزود: نخستین قطار آزمایشی با افزایش سرعت را ابتدای امسال کمیسیون عالی سوانح اجرا کردند که دقیقاً ۶ ساعت و ۴۰ دقیقه به مشهد رسید. زمان هم طوری بود که نیاز به توقف برای نماز هم نداشت؛ بنابراین این آزمایش انجام شده، اما دنبال این نیستیم که واقعا مدت زمان سیر را کاهش داده و به ۶ ساعت و ۴۰ دقیقه برسانیم، چون مابقی قطارها با مشکل روبه‌رو می‌شوند،اما برنامه داریم که بتوانیم زمان سیر را به حداقل ۷ ساعت و ۲۰ دقیقه کاهش دهیم. ذاکری افزود: پروژه برقی کردن قطارها یکی از پروژه‌های اولویت‌دار کشور است. از ۶ ماه پیش که مستقر شدیم، به‌دنبال احیای قراردادهای قبلی از طریق شرکت‌های داخلی و خارجی هستیم. مقدماتش فراهم شده است. مذاکراتی با سازمان برنامه و بودجه داشتیم که اگر تخصیص امسال صورت بگیرد، عملیات اجرایی را به‌زودی شروع خواهیم کرد. منابع پیش‌بینی‌شده در قانون بودجه برای امسال ۲هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است. البته درخواستی که کردیم، بسیار کمتر از این رقم بود تا بتوانیم مقدمات کار و برگزاری مناقصه و انتخاب پیمانکار را برای بخش اول آن پیش ببریم.

حمل‌ونقل این کشور داشتیم و تاکید مقام عالی وزارت مقرر شد. تیم کارشناسی جلساتی را برگزار و اهمیت پروژه، ضرورت انجام آن، میزان مراودات بار بین ایران و ترکیه و اروپا را بررسی کنند. خوشبختانه نخستین جلسه در ترکیه و دومین جلسه هفته گذشته در شهر ماکو برگزار شد. به‌گفته وی، هر دو کشور عزم‌شان را جزم کردند که اجرایی شدن این پروژه و عملیاتی شدن آن را دنبال کنند. امیدواریم که این پروژه سروسامان بگیرد و هدف ما در انتقال بار از شرق کشور به

غرب و غرب به شرق که غالباً ترانزیتی است، محقق شود. معاون وزیر راه و شهرسازی در پاسخ به آخرین وضعیت قطار تندروی تهران – مشهد و کاهش زمان سیر نیز گفت: در حال حاضر تردد در مسیر ریلی تهران – مشهد تا سرعت ۱۶۰ کیلومتر طراحی شده و هم‌اکنون تعدادی از قطارها با سرعت ۱۶۰ کیلومتر تردد می‌کنند. امیدواریم امسال بتوانیم در تاسیسات، تعداد قطارهایی با سرعت ۱۶۰کیلومتر در ساعت را افزایش دهیم، زیرا اگر تعداد آنها افزایش پیدا کند، ظرفیت شبکه بیشتر می‌شود. یعنی جای همین قطارهایی که با سرعت ۱۴۰ و ۱۲۰ کیلومتر در ساعت تردد می‌کنند را قطارهایی با سرعت ۱۴۰ و ۱۶۰ بگیرد و زمان سیر کوتاه و در آن فاصله زمانی امکان اعزام قطار دیگری فراهم می‌شود. ذاکری بیان کرد: البته از نظر فنی همزمانی



مدیرعامل راه‌آهن اعلام کرد: باوجود اینکه پیمانکار راه‌آهن شلمچه – بصره متعهد است تا پایان تیر سال بعد، کل پروژه را به‌اتمام برساند، باتوجه به اهمیت زائران اربعین، هماهنگی اولیه انجام شده است که ۲ خط از این خطوط تا اربعین امسال آماده بهره‌برداری و سکوی آن هم آماده شود که زائران بتوانند تا مرز از راه‌آهن استفاده کنند.

به‌گزارش ایسنا، جبارعلی ذاکری، معاون وزیر راه و شهرسازی در حاشیه مراسم سررمایه‌گذاری در صنعت ریلی در جمع خبرنگاران، آخرین وضعیت راه‌آهن شلمچه – بصره را تشریح کرد و گفت: پروژه شلمچه – بصره یکی از پروژه‌هایی است که در شش‌ماهه اخیر فعال شده و مین‌روبی آن تا ۳ ماه دیگر به‌طورکامل نهایی خواهد شد. ذاکری همچنین در ادامه به کردیور شرق به غرب نیز اشاره کرد و گفت: سرخس تا چشمه ثریا یکی از کردیورهای مهم است و ما در شبکه ریلی تا ایستگاه خاوران تبریز را ساختمیم و از خاوران تا ایستگاه فعلی شهر تبریز و مرند تا چشمه ثریا باقی مانده است. وی عنوان کرد: اتصال ما از طریق چشمه ثریا به راه‌آهن ترکیه باعث خواهد شد که به کل شبکه ریلی اروپا با عرض خط استاندارد متصل شویم و خط از این منظر اهمیت بالایی دارد.

مدیرعامل راه‌آهن ادامه داد: در مذاکراتی که ۳ ماه قبل در ترکیه با وزیر

اجرای پزشک خانواده در بستر شبکه

ضعیف است که افراد سر‌صحنه از بین می‌روند. در حوزه موتورسیکلت‌ها هم اوضاع همین است؛ به‌طوری که ۱۲ میلیون و ۳۰۰ هزار موتورسیکلت فرسوده داریم. رئیس‌ی در بخش دیگری از این نشست خبری در پاسخ به سوالی درباره برنامه پزشکی خانواده و نظام ارجاع اظهار کرد: این برنامه در استان‌های فارس و مازندران، روستاها و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر شروع شده بود. البته تاکید می‌کنم که هنوز در هیچ نقطه‌ای از کشور پزشکی خانواده به‌طور کامل اجرا نشده و این برنامه حتی باید بازتعریف شده و نگاه جدیدی به آن داشته باشیم. وی در این باره به نظام شبکه بهداشت و درمان کشور اشاره کرد و گفت: شبکه سه جز دارد؛ بهداشت که خط اول آن است، مطب‌ها و کلینیک‌های تخصصی که سطح دوم است و بیمارستان‌ها که سطح سوم هستند. بنابراین از این به بعد زمانی که از شبکه صحت می‌کنیم تنها نباید به بهداشت توجه شود. بلکه باید سه سطح را در نظر بگیریم. باز هم تاکید می‌کنم که تاکنون موفق به اجرای پزشکی خانواده نشده‌ایم و الان قرار است پزشکی خانواده در بستر شبکه آغاز شود، یعنی سطوح دوم و سوم هم درگیر آن باشد.



بازدارنده نیست؛ این در حالی است که در دنیا جراثم راندندی بسیار سنگین است. اگر جراثم بازدارنده باشد میزان تخلفات هم کاهش می‌یابد. معاون بهداشت وزارت بهداشت، اطلاع‌رسانی و فرهنگ ترفیک را ضلع سوم موضوع کاهش مرگ‌ومیر و تلفات جاده‌ای عنوان کرد و گفت: از نظر من پوشش ملی نه به تصادف بیشتر برای آگاه کردن مسئولان از نواقص موجود بود، زیرا سالانه ۲۰ هزار جوان در جاده‌ها از بین می‌روند. وی ادامه داد: در پوشش ملی «نه به تصادف» اهداف کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در نظر گرفته‌ایم. در برنامه بلندمدت که تا پایان این دولت در نظر گرفته شده، باید نگاه کنیم و ببینیم که چه مقدار تصادفات و مرگ‌ومیر کم شده است. معاون بهداشت وزارت بهداشت گفت: ضلع چهارم در کاهش تلفات جاده‌ای و تصادفات، خودرو و ایمنی خودرو است. بارها گفته‌ام که امیدی به خودروسازان ندارم و کسی هم حریف آنها نمی‌شود. بیش از ۶۰ درصد مرگ‌های تصادفات سر‌صحنه اتفاق می‌افتد و با برخورد دو خودرو تعداد زیادی انسان جان خود را از دست می‌دهد؛ اینقدر ایمنی خودروها

«ویژه تر از خبر

ادامه ریزش‌ها در بازار ارز و طلا

و سکه طرح قدیم (بهار آزادی) ۷۰ میلیون و ۱۰۰ هزار تومان فروخته شد که به‌تیرترب نسبت به معاملات روز شنبه (۳۰ فروردین) ۵ میلیون و ۱۸۷ هزار و ۲۹۱ تومان و دو میلیون و ۶۰۷ هزار و ۹۸۶ تومان کاهش داشت. روز گذشته نیم‌سکه ۴۶ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان، ربع سکه ۲۵ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان و سکه گرمی ۱۳ میلیون و ۵۰۰ تومان در بازار طلا نرخ خورد که در نیم سکه ۲ میلیون ۵۵۵ هزار و ۷۶۳ تومان، ربع سکه یک میلیون ۵۹۴ هزار و ۴۴۴ تومان و سکه گرمی ۳۱۳ هزار و ۹۵۸ ریزش نرخ داشت. از سوی دیگر، هر گرم طلای ۱۸ عیار به نرخ ۶ میلیون و ۴۶۸ هزار و ۵۰۰ تومان فروخته شد که نسبت به روز شنبه ۲۸۴ هزار و ۹۹۰ تومان کاهش داشت. هر گرم طلای ۲۴عیار نیز با ۲۸۰ هزار و ۴۱۹ تومان کاهش نسبت به آخرین روز کاری هفته گذشته به ۸ میلیون و ۶۲۳ هزار تومان رسید و هر مثقال طلا نیز با کاهش یک میلیون و ۱۹۴ هزار و ۵۹۷ تومانی، ۲۸ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان معامله شد.

قیمت تمامی ارزهای خارجی در بازار غیررسمی تهران باتوجه به اتفاقات سیاسی روزهای گذشته و بعد از اعلام آغاز مذاکرات میان ایران و امریکا همچنان بر مدار کاهش بوده و به‌تبع آن، بهای طلا در بازار تهران نیز، ریزشی شده است. به‌گزارش ایرنا، همزمان با برگزاری دور دوم مذاکرات غیرمستقیم هسته‌ای میان ایران و امریکا در رم و سفارت عمان در ایتالیا، واکنش بازار به نرخ ارزهای مختلف مثبت بود و بر همین اساس نرخ هر دلار امریکا در بازار تهران که پس از برگزاری دور اول تا محدوده ۸۵ هزار تومان رسیده بود، از شامگاه شب گذشته و نشر اخبار مثبت درباره روند مذاکرات، تا کانال ۸۰ هزار تومان سقوط کرد. بر همین اساس با اینکه امروز (یکشنبه ۳۱ فروردین) بازارهای جهانی تعطیل بودند و بهای هر اونس طلا بدون تغییر یعنی ۳ هزار و ۳۲۷ دلار بود، اما نرخ طلا و مسکوکات در بازار تهران با کاهش روبه‌رو شد. در روز جاری هر قطعه سکه طرح جدید (مامی) ۷۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان



عکس: ایرنا

فصل نشا برنج